

Univerza v Ljubljani

Pravna fakulteta

Premoženjske posledice zunajzakonske skupnosti

Magistrsko diplomsko delo

Kristina Škof

Mentorica: prof.dr. Barbara Novak

Ljubljana, 2018

Za podporo in spodbudo tekom študija se iskreno zahvaljujem družini in prijateljem, še posebej pa svoji mami, za vse, kar je storila zame.

POVZETEK

Slovenski zakonodajalec je s sprejetjem Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih iz leta 1977 uredil premoženjska razmerja med zunajzakonskima partnerjema tako, da je zunajzakonski skupnosti podelil enake družinskopravne posledice, kot veljajo za zakonsko zvezo. Za pravno priznanje zunajzakonske skupnosti je potrebno, da osebi različnega spola, ki ne skleneta zakonske zveze, dalj časa bivata skupaj. Med njima hkrati ne sme biti razlogov, zaradi katerih bi bila njuna zakonska zveza neveljavna. Najpomembnejša posledica zunajzakonske skupnosti na premoženjskem področju je nastanek skupnega premoženja. Skupno premoženje je premoženje, ki sta ga zunajzakonska partnerja pridobila v času trajanja zunajzakonske skupnosti z delom ali odplačno. Delo je lahko neposredno (opravljanje pridobitne dejavnosti) ali posredno (skrb za gospodinjstvo in otroke). Na skupnem premoženju partnerjev nastane skupna lastnina, kar pomeni, da lahko, če se ne dogovorita drugače, partnerja s skupnim premoženjem razpolagata le skupno in sporazumno. Premoženje, ki ga je zunajzakonski partner pridobil pred začetkom zunajzakonske skupnosti ter v času trajanja zunajzakonske skupnosti neodplačno, je njegovo posebno premoženje, s katerim lahko svobodno razpolaga. Sprejetje novega Družinskega zakonika prinaša kar nekaj novosti na premoženjskem področju zunajzakonskih partnerjev, od katerih je najpomembnejša uvedba pogodbe o urejanju premoženjskopравnih razmerij, s katero se zunajzakonska partnerja lahko dogovorita o svojih premoženjskih razmerjih drugače, kot to predvideva zakon.

Ključne besede: zunajzakonska skupnost, življenjska skupnost, premoženjski režim, skupno premoženje, skupna lastnina, posebno premoženje, pogodba o urejanju premoženjskopравnih razmerij.

ABSTRACT

With the adoption of the Marriage and Family Relations Act of 1977, the Slovenian legislator regulated the property relations between unmarried couples by granting informal relationships the same family law implications as are applicable to a marriage. It is necessary for the legal recognition of the informal relationship that two people of different sexes, who do not get married, stay together in a relationship for a longer period of time. There also must be no reason why their marriage would be invalid. The most important consequence of the informal relationship in the property field is the creation of community property. Community property is property acquired by the unmarried couple for the duration of the informal relationship with work or for pay. The work can be done directly (performing a lucrative activity) or indirectly (care for the household and children). Joint ownership is created on the couple's community property, which means that unless they agree otherwise, the unmarried couple can dispose of community property only in a common and consensual manner. Property acquired by an unmarried partner before the commencement of the informal relationship and property acquired during the duration of the informal relationship but not for pay, is his separate property, with which he can dispose freely. Adoption of the new Family Code brings quite a few changes in the sphere of property of the unmarried couples, the most important of which is the introduction of the contract on the regulation of property relations, by which the unmarried couples agree on their property relations differently, as foreseen by the law.

Key words: informal relationship, life community, property regime, community property, joint ownership, separate property, contract on the regulation of property relations.

KAZALO

1. UVOD	1
2. UREDITEV ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI	2
3. POGOJI ZA PRAVNO PRIZNANJE ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI	3
4. UGOTAVLJANJE OBSTOJA ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI.....	5
5. PREMOŽENJSKE POSLEDICE ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI.....	6
5.1 Skupno premoženje	7
5.1.1 Vlaganje v nepremičnino.....	11
5.1.2 Vlaganja v podjetje in podjetniško premoženje zunajzakonskih partnerjev.....	13
5.1.3 Delitev skupnega premoženja.....	14
5.2 Posebno premoženje.....	21
5.3 Vračanje daril	22
5.4 Pravni posli med zunajzakonskima partnerjema	24
5.5 Odgovornost za obveznosti drugega zunajzakonskega partnerja	24
5.6 Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.....	26
8. ZAKLJUČEK.....	28
9. SEZNAM LITERATURE	30
10. SODNA PRAKSA	31
11. PRAVNI PREDPISI.....	32
12. SPLETNI VIRI.....	33

1. UVOD

Število zunajzakonskih skupnosti, tako v Sloveniji,¹ kot v tujini, iz leta v leto narašča. Vse več ljudi raje zasnuje zunajzakonsko skupnost, kot da bi sklenili zakonsko zvezo, čeprav bi to brez kakršnih koli zadržkov lahko storili. Na prvi pogled se tako zdi, da zunajzakonski partnerji zavračajo vmešavanje prava v njihova medsebojna razmerja, vendar se je v praksi pokazalo, da je zakonsko urejanje zlasti premoženjskih razmerij še kako potrebno. Velikokrat se zunajzakonski partnerji s temi vprašanji začnejo resneje ukvarjati šele ob razpadu skupnosti, ko je treba na primer razdeliti skupno premoženje ali razrešiti vprašanje vlaganja enega partnerja v nepremičnino drugega partnerja, ki je njegovo posebno premoženje.

V tej nalogi se bom zato podrobneje posvetila predstavitvi premoženjskih posledic zunajzakonske skupnosti. Najprej bom podala kratek zgodovinski oris urejanja zunajzakonske skupnosti v Sloveniji, saj je ta pomemben z vidika predstavitve razvoja samega instituta zunajzakonske skupnosti pri nas, ter opisala pogoje za pravno priznanje zunajzakonske skupnosti. Nato pa bom podrobno predstavila zakonsko ureditev premoženjskih razmerij med zunajzakonskimi partnerji. Najobširnejši del bom namenila skupnemu premoženju in njegovi delitvi, saj je prav nastanek skupnega premoženja najpomembnejša premoženjska posledica, ki zadane zunajzakonske partnerje. Ti imajo sedaj, po sprejetju Družinskega zakonika (Uradni list RS, št. 15/2017, 21/2018 – v nadaljevanju DZ), možnost izbire med pogodbenim in zakonitim premoženjskim režimom. Zakoniti premoženjski režim namreč ni več obligatoren, saj lahko po DZ zunajzakonski partnerji svoja premoženjska razmerja uredijo po svoje, s pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, kar je velik korak naprej v smeri svobodnejšega urejanja in razpolaganja s premoženjskimi pravicami zunajzakonskih partnerjev.

DZ je začel veljati 15.4.2017, v celoti pa se bo začel uporabljati dve leti po začetku veljavnosti, torej 15.4.2019. V času pisanja te naloge² je tako uporabno pravo še prejšnji zakon, na katerega se bom pri pisanju večinoma opirala. Bom pa sproti opozarjala na spremembe oziroma nove institute, ki jih prinaša DZ, ter jih tudi opisala.

¹ Po podatkih Statističnega urada RS iz leta 2015 zunajzakonske skupnosti predstavljajo že 13,4 % vseh družin v Sloveniji (v letu 2002 je bil delež takih družin skoraj pol manjši; bilo jih je 7,6 %). Več na URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/5465> (26.6.2018).

² Junij 2018.

2. UREDITEV ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI V REPUBLIKI SLOVENIJI

Slovenija je zunajzakonsko skupnost uredila leta 1977, ko je začel veljati Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Uradni list SRS, št. 15/1976, 30/1986, 14/1989, Uradni list RS, št. 13/1994, 82/1994, 29/1995, 26/1999, 60/1999, 70/2000, 64/2001, 110/2002, 42/2003, 16/2004, 101/2007, 90/2011, 84/2012, 82/2015, 15/2017 – v nadaljevanju ZZZDR).³ Tako po prvem odstavku 12. člena ZZZDR velja, da če se moški in ženska, ki dalj časa bivata skupaj, ne odločita skleniti zakonske zveze, čeprav ta med njima ne bi bila neveljavna, ima njuna življenjska skupnost zanju enake posledice po ZZZDR, kot jih ima sklenitev zakonske zveze. Na področjih zunaj družinskega prava ima taka skupnost kakršne koli pravne posledice samo v primeru, če področni zakon tako posebej določa.

DZ ureja zunajzakonsko skupnost v četrtem členu. DZ že v naslovu tega člena pove, da ta definira zunajzakonsko skupnost, medtem ko ZZZDR v dvanajstem členu nikjer dobesedno ne omeni zunajzakonske skupnosti, temveč govori samo o življenjski skupnosti. Z vidika jasnosti in določnosti pravnih predpisov se mi zdi ta novost zelo koristna. Vsebinsko se definicija zunajzakonske skupnosti v DZ ne spreminja.

Zunajzakonska skupnost ima v Sloveniji enake družinskopravne posledice kot če bi partnerja sklenila zakonsko zvezo. Zakonodajalcu se namreč ni zdelo pravično, da bi eden od partnerjev po koncu zunajzakonske skupnosti ostal brez kakršnega koli finančnega nadomestila, do katerega je upravičen zaradi pomoči drugemu partnerju pri ohranjanju in povečanju skupnega premoženja. Ta bojazen izgine z izenačenjem pravic in dolžnosti zunajzakonskih partnerjev z zakonci.⁴ Prvotni namen take zakonske ureditve je v preprečitvi oškodovanja partnerja, ki je v zunajzakonski skupnosti v primerjavi z drugim partnerjem v slabšem, podrejenem položaju.⁵

Slovenija je bila leta 1977 edina republika v bivši SFRJ, ki je pravni položaj zunajzakonskih partnerjev na področju družinskega prava izenačila s položajem zakoncev. Taka ureditev je bila za tisti čas, sploh v Evropi, zelo redka. Nekatere gospodarsko šibkejšje države Latinske Amerike, kot na primer Panama in Bolivija, so podobno ureditev sprejele

³ Novak B., 2015, str. 117.

⁴ Novak B., 2015, str. 118.

⁵ Zupančič K., 1999, str. 97.

zaradi varovanja premoženjskega položaja žensk in otrok po prenehanju dolgoletne zunajzakonske skupnosti.⁶

Zunajzakonska skupnost je urejena tudi na ustavni ravni. Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 68/2006, 47/2013 – v nadaljevanju URS) je leta 1991 v drugem odstavku 53. člena določila, da zakonsko zvezo in pravna razmerja v njej, v družini in v zunajzakonski skupnosti ureja zakon. S tem se je položaj zunajzakonske skupnosti kot pravnega instituta v slovenskem pravnem redu še okrepil.⁷ Na podlagi te ustavne določbe so marsikateri zakoni s področij zunaj družinskega prava zunajzakonskima partnerjema dodelili enake pravice in obveznosti kot zakoncema. Število takšnih zakonov je od leta 1991 strmo naraščalo.⁸

3. POGOJI ZA PRAVNO PRIZNANJE ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI

Pravne posledice zunajzakonske skupnosti za partnerja nastopijo po samem zakonu (*ipso iure*),⁹ in sicer takoj, ko so uresničeni pogoji za priznanje zunajzakonske skupnosti. Posledice zunajzakonske skupnosti partnerja zadenejo ne glede na to, ali si tega želita ali ne.¹⁰ Glede na 12. člen ZZZDR je za priznanje zunajzakonske skupnosti potrebno, da moški in ženska, ki ne želita skleniti zakonske zveze, daljše časovno obdobje bivata skupaj.¹¹ Poleg tega med zunajzakonskima partnerjema ne smejo obstajati dejstva, ki bi povzročila neveljavnost njune zakonske zveze, kot na primer težja duševna prizadetost ali nerazsodnost partnerja, že obstoječa in še trajajoča zakonska zveza,¹² odsotnost svobodne privolitve, bližnje sorodstvo (17.-24. člen ZZZDR).¹³

⁶ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 131.

⁷ Novak B., 2015, str. 117.

⁸ Kraljić S., Podjetje in delo, št. 1/2004, str. 144.

⁹ Življenjska skupnost med partnerjema se po vsebini ni razlikovala od skupnosti, kakršna praviloma obstaja med zakoncema. Imela je svoj zunanji izraz (skupno prebivanje, skupno gospodinjstvo, ekonomsko skupnost, torej vse, kar vsebinsko opredeli določeno skupnost kot skupno življenje) in tudi notranje, t.j. čustveno razmerje. Voljni element, ki ga zatrjuje pritožnik (bodisi kot hotenje partnerjev, da osnujeta zunajzakonsko skupnost bodisi kot izkoriščanje ekonomske odvisnosti ali nevednosti drugega partnerja), ni pomemben, saj zunajzakonska skupnost, ki izpolnjuje pogoje iz prvega odstavka 12. člena ZZZDR, sama po sebi pripelje do zakonsko določenih pravnih posledic (tudi na premoženjskem področju) – sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 1592/98 z dne 10.11.1999 – baza IESP.

¹⁰ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 132.

¹¹ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 134.

¹² Sodišče prve stopnje je pri odločitvi pravilno upoštevalo dejstvo, da je bil tožnik vse do 21. 8. 2009 poročen. Zakonski zadržek je razlog za sklepanje, da zunajzakonska skupnost pravnih strank v tem obdobju ni mogla

Razlogi, zaradi katerih je zakonska zveza in s tem tudi zunajzakonska skupnost neveljavna, so v DZ nekoliko spremenjeni.¹⁴ Tako sorodniki v stranski vrsti niso določeni več poimensko kot so v ZZZDR, ampak je zasnovanje zveze na splošno prepovedano vsem sorodnikom v stranski vrsti do vštete četrtga kolena, s čimer je zadržek sorodstva razširjen, saj ZZZDR poimensko ne zajema vseh možnih primerov sorodstva v stranski vrsti.¹⁵

Zunajzakonska skupnost, za razliko od zakonske zveze, nastane neformalno na podlagi odločitve med partnerjema. Ustanovi se na podlagi izrecnega ali konkludentnega soglasja in neodvisne volje skupaj živečih zunajzakonskih partnerjev. Tudi konec zunajzakonske skupnosti je namesto formalnega prenehanja kot pri zakonski zvezi v obliki razveze popolnoma neformalen. Skupnost preneha zaradi vzajemnega dogovora obeh partnerjev ali le na pobudo in željo enega izmed partnerjev.¹⁶

Življenjska skupnost zunajzakonskih partnerjev mora biti vsebinsko enaka življenjski skupnosti med zakoncema. Ta se presoja predvsem na podlagi navzven prepoznavnih dejavnikov,¹⁷ kot na primer skupno bivanje,¹⁸ skupno gospodinjstvo, ekonomska skupnost.¹⁹

Oba zunajzakonska partnerja morata hoteti živeti skupaj kot zakonski par. Če to želi le eden izmed njiju, gre za neupoštevni miselni pridržek (*reservatio mentalis*). Kot zakonca ju mora dojemati tudi njuna okolica. Življenjska skupnost partnerjev je za pravno priznanje zunajzakonske skupnosti ključnega pomena (*conditio sine qua non*).²⁰

Zunajzakonska skupnost obstaja, ko so izpolnjene okoliščine, ki skupno življenje moškega in ženske konstituira kot zunajzakonsko skupnost. Zunajzakonska skupnost namreč temelji na svobodni odločitvi živeti skupaj, obojestranski čustveni navezanosti,

obstajati. Potemtakem tudi skupno premoženje v tem obdobju ni nastajalo – sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 2666/2017 z dne 25.4.2018 – baza IESP.

¹³ Novak B., 2015, str. 121.

¹⁴ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 50.

¹⁵ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 58.

¹⁶ Kraljić S., Podjetje in delo, št. 1/2004, str. 145.

¹⁷ Za presojo obstoja zunajzakonske skupnosti so pomembne skupno gospodinjstvo, ekonomska skupnost partnerjev ter notornost njune skupnosti – sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 1265/2008 z dne 31.3.2011 – baza SOVS.

¹⁸ Pogoj za obstoj zunajzakonske skupnosti je tudi skupno bivanje oziroma skupno življenje v smislu prebivanja v skupnem stanovanju oziroma stanovanjski hiši, razen če za (začasno) ločeno bivanje obstajajo opravičljivi razlogi – sodba Vrhovnega sodišča RS, št. VIII Ips 47/2014 z dne 13.5.2014 - baza SOVS.

¹⁹ Zupančič K., 1999, str. 99.

²⁰ Prav tam.

vzajemnem spoštovanju, zaupanju in medsebojni pomoči. Ni pa na primer pomembno, kdaj kateri izmed partnerjev prijavi skupno prebivališče pri drugem partnerju.²¹

Zunajzakonska skupnost mora po zakonski definiciji trajati »dalj časa«. Presoja tega pogoja je odvisna od veliko različnih okoliščin, med katerimi je najbolj ključna ta, ali je v času teka skupnosti prišlo do rojstva otroka.²² Ni pa dejstvo rojstva otroka samo po sebi dovolj za sklep o obstoju zunajzakonske skupnosti.²³ Trajanje skupnosti kaže na stabilnost le-te, hkrati pa pripomore k njeni notornosti, spoznavnosti navzven. Čeprav je presojanje časa trajanja skupnosti lahko težavno, je zaradi velike različnosti partnerskih odnosov bolje, če zakon ne določi najkrajšega časa, ki mora poteči, da se bo skupnost štela za zunajzakonsko.²⁴ Vsak primer je bolje presojati posebej, kot pa uniformno določiti čas, ki mora poteči za pravno priznanje zunajzakonske skupnosti. Ne bi bilo namreč pravično niti sorazmerno, če bi za izpolnitev pogoja zmanjkalo zelo malo časa (na primer en mesec), vsi ostali pogoji pa bi bili izpolnjeni, poleg tega pa se odpira tudi vprašanje, ki povzroča veliko polemik v praksi, kako presoditi, kdaj se je zunajzakonska skupnost sploh začela.

Pravne posledice zunajzakonske skupnosti torej nastopijo samo takrat, ko partnerja že nekaj časa živita skupaj, vendar potem nastopijo za nazaj (*ex tunc*), saj učinkujejo od trenutka začetka skupnega življenja partnerjev, ki pa je praktično zelo težko dokazljiv.²⁵

4. UGOTAVLJANJE OBSTOJA ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI

Če je med zunajzakonskima partnerjema sporno dejstvo, ali zunajzakonska skupnost med njima sploh obstaja, lahko to pred sodiščem ali drugim pristojnim organom prerekata le, če je odločitev o obstoju²⁶ njune skupnosti ključna za rešitev v kakšni glavni zadevi. O dejstvu obstoja ali neobstoja zunajzakonske skupnosti se namreč lahko odloča le kot o predhodnem vprašanju.²⁷ Ta odločitev ima nato pravni učinek samo v zadevi, v kateri se je presojalo o tem vprašanju.²⁸ Tako je povsem mogoče, da dve sodišči v različnih postopkih

²¹ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 380/99 z dne 20.1.2000 – baza SOVS.

²² Zupančič K., 1999, str. 99.

²³ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 236/2008 z dne 21.1.2010 – baza SOVS.

²⁴ Zupančič K., 1999, str. 99.

²⁵ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 136.

²⁶ Ugotovitve, da zunajzakonska skupnost obstaja, ni dopustno s tožbenim zahtevkom zahtevati že zato, ker gre za ugotavljanje dejanskega razmerja, kar ni dopustna vsebina ugotovitvene tožbe – sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 751/2017 z dne 29.6.2017 – baza IESP.

²⁷ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 140.

²⁸ Drugi odstavek 12. člena ZZZDR.

med partnerjema prideta do dveh nasprotujočih si sklepov o obstoju njune zunajzakonske skupnosti.²⁹ Obstoj zunajzakonske skupnosti nikoli ni mogoče uveljavljati samostojno kot glavno pravdno vprašanje. Tako je zato, ker bi bila takšna odločitev sama sebi namen in za stranki ne bi imela pravnih posledic.³⁰

Dokazovanje obstoja zunajzakonske skupnosti je zaradi množice različnih partnerskih odnosov v praksi pogosto zelo zahtevno. Kriterijev za ugotovitev tako ni mogoče taksativno naštetih. Odnos med zunajzakonskima partnerjema se ne sme razlikovati od odnosa med zakoncema. Dejstvo obstoja zunajzakonske skupnosti lahko stranke dokazujejo z listinami (skupno premoženje, oporoka), s pričami, ki pričajo o skupnem prebivanju partnerjev in o dojemanju njune skupnosti navzven. Tisti partner, ki želi uveljaviti določeno pravico, zaradi katere se mora ugotoviti obstoj zunajzakonske skupnosti, nosi tudi dokazno breme v postopku.³¹

5. PREMOŽENJSKE POSLEDICE ZUNAJZAKONSKE SKUPNOSTI

Pravne posledice zunajzakonske skupnosti nastopijo samo v razmerju med partnerjema. Na družinskopravnem področju le-te veljajo za zunajzakonska partnerja popolnoma enako kot za zakonca. Ker družinskopravne posledice zunajzakonske skupnosti nastopijo enako kot pri zakoncih tako na osebnem,³² kot na premoženjskem področju, to pomeni, da se ureditev premoženjskih razmerij med zunajzakonskimi partnerji in zakonci v celoti ujema.³³

Premoženjska razmerja so med zunajzakonskimi partnerji urejena s pravili o lastnini na premoženjskih predmetih zunajzakonskih partnerjev, deležih na njunem skupnem premoženju, načinu upravljanja in razpolaganja s premoženjem, načinu njegove delitve, odgovornosti zunajzakonskih partnerjev za obveznosti in o pravnih poslih med partnerji. Celoto navedenih zakonskih pravil imenujemo zakoniti premoženjski režim med zunajzakonskimi partnerji.³⁴

²⁹ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 141.

³⁰ Sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 3125/2012 z dne 12.11.2012 – baza IESP.

³¹ Belopavlovič N., Pravna praksa, št. 46/2009, str. 21.

³² Osebnne pravice in dolžnosti so na primer pravica in dolžnost do medsebojnega spoštovanja, zaupanja, pomoči, preživljanja. Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 136.

³³ Prav tam.

³⁴ Zupančič K., 1999, str. 72.

Po ZZZDR je premoženjski režim med zunajzakonskima partnerjema obligatorne narave.³⁵ Ureditev, ki zunajzakonskima partnerjema ne omogoča pogodbene svobode pri urejanju medsebojnih premoženjskih zadev glede na URS zagotovo ne more biti primerna.³⁶ Zunajzakonskima partnerjema mora biti na podlagi ustavne pravice do zasebne lastnine³⁷ omogočeno, da po svoji volji in drugače, kot je določeno v zakonu, urejata premoženjske odnose. Zakonodajalec mora še zmeraj zagotoviti varstvo položaja nekaterih tretjih oseb, predvsem otrok in upnikov, kar lahko stori le s posameznimi kogentnimi normami. Nikakor pa ni potrebno, da mora biti zaradi varstva tretjih celotna premoženjska ureditev razmerij med partnerji obligatorna.³⁸ Po začetku uporabe DZ se bo zato ureditev premoženjskih režimov korenito spremenila. Dosedanji zakoniti premoženjski režim skupnega premoženja namreč ne bo več obligatoren, saj je zunajzakonskima partnerjema poleg zakonitega režima po DZ na voljo tudi pogodbeni premoženjski režim, kjer lahko s pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij svoja razmerja uredita po lastni volji. Samo, če se ne bosta mogla ali hotela dogovoriti, bo zanj veljala ureditev po zakonu (65. člen DZ).³⁹

5.1 Skupno premoženje

Premoženje, ki ga zunajzakonska partnerja pridobita na podlagi dela⁴⁰ v času trajanja zunajzakonske skupnosti, je njuno skupno premoženje.⁴¹ Nastanek skupnega premoženja je najpomembnejša posledica zasnovanja zunajzakonske skupnosti.⁴²

Nekateri primeri skupnega premoženja so plača, avtorski honorarji, plačila na podlagi pogodb o delu, sredstva, pridobljena na podlagi prodaje ali menjave stvari, ki spada v skupno premoženje, plodovi skupnega premoženja (pridelki na njivi v skupnem premoženju), denarna sredstva od najetega kredita, ki sta ga zunajzakonska partnerja oba ali samo eden izmed njiju

³⁵ Žnidaršič Skubic V., Podjetje in delo, št. 6-7/2005, str. 1476.

³⁶ Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina – Peternel M., 2009, str. 34.

³⁷ Določba 33. člena URS.

³⁸ Žnidaršič Skubic V., Podjetje in delo, št. 6-7/2005, str. 1477.

³⁹ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 72.

⁴⁰ Nedenarnih prispevkov zunajzakonskih partnerjev ni mogoče primerjati obračunsko s primerjavo cene posameznih opravil, kakršne bi veljale za najeto pomoč. Oceniti je treba odnos vsakega od partnerjev do vsega, kar v življenjski skupnosti predstavlja podlago za premoženjsko skupnost in za pridobivanje novega premoženja. Tudi tisti zunajzakonski partner, ki sploh ne opravlja pridobitnega dela, skrbi pa za otroke in gospodinjstvo ter s tem omogoči drugemu partnerju neovirano opravljanje pridobitne dejavnosti, pridobi delež na skupnem premoženju – sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 4242/2008 z dne 25.2.2009 – baza IESP.

⁴¹ Drugi odstavek 51. člena ZZZDR.

⁴² Zupančič K., 1999, str. 72.

odplačevala od svoje plače oziroma stvar, ki je bila pridobljena s tem kreditom.⁴³ Premoženje, ki ga zunajzakonska partnerja pridobita z delom in premoženje, ki ga pridobita s posojili (če to posojilo odplačujeta iz osebnega dohodka, ki spada v skupno premoženje) ni dopustno ločevati, saj skupno premoženje zunajzakonskih partnerjev tvorijo tudi sredstva, ki so pridobljena s posojilom, ali premoženje, ki je nastalo z izkoriščanjem takega posojila.⁴⁴ Tudi, če določena stvar ob razpadu zunajzakonske skupnosti še ni v celoti poplačana, to ne vpliva na dejstvo, da spada v skupno premoženje. Ta okoliščina se upošteva pri presojanju dolgov skupnega premoženja.⁴⁵ Konstitutivni element za nastanek skupnega premoženja je tako delo zunajzakonskih partnerjev v kateri koli pojavnih obliki, preko katere se ustvarja neka dodana vrednost.⁴⁶

Zunajzakonska partnerja lahko skupno premoženje pridobivata vsak posamezno ali oba skupaj. Premoženje lahko ustvarita neposredno z lastnim sodelovanjem v delovnem procesu ali posredno, tako da eden izmed partnerjev ne opravlja pridobitnega dela, ampak s skrbjo za gospodinjstvo in otroke omogoča drugemu partnerju, da ta opravlja delo in pridobiva sredstva za oba.⁴⁷

Pravilo, da je z delom pridobljeno premoženje v času trajanja zunajzakonske skupnosti skupno premoženje, je posebna oblika pravnega naslova, na podlagi katere se lastninska pravica pridobi na podlagi zakona. Volja lastnika stvari glede partnerjeve pridobitve lastninske pravice je tako neupoštevna, saj ta pridobi lastninsko pravico na originalen način. Na pridobljenih sredstvih, ki preidejo v last partnerjev, nastane skupna lastnina.⁴⁸ Skupna lastnina je po prvem odstavku 72. člena Stvarnopravnega zakonika (Uradni list RS, št. 87/2002, 91/2013 - v nadaljevanju SPZ) lastninska pravica več oseb (skupnih lastnikov) na nerazdeljeni stvari, kadar deleži lastnikov na njej niso vnaprej določeni. Nastanek skupne lastnine je smiseln takrat, kadar med osebami, med katerimi nastane skupnolastninska skupnost, obstaja močna povezava. Taka skupnost obstaja in deluje na podlagi soglasja skupnih lastnikov.⁴⁹

⁴³ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 103.

⁴⁴ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 681/2003 z dne 13.1.2005 – baza SOVS.

⁴⁵ Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 11-12/2010, str. 752.

⁴⁶ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 13/2002 z dne 11.12.2002 - baza IESP.

⁴⁷ Rijavec V., Pravni letopis, št. 1855-5861/2009, str. 157.

⁴⁸ Juhart M., v: Žnidaršič Skubic V. (ur.), Vlahek A. (ur.), Podobnik K. (ur.), 2014, str. 216.

⁴⁹ Juhart M., v: Žnidaršič Skubic V. (ur.), Vlahek A. (ur.), Podobnik K. (ur.), 2014, str. 214.

DZ po novem določa, da so skupno premoženje zunajzakonskih partnerjev vse premoženjske pravice, ki so bile pridobljene v času trajanja njune skupnosti z delom, pa tudi odplačno (67. člen DZ). Poleg dela je tako konstitutivna podlaga za nastanek skupnega premoženja tudi odplačnost.⁵⁰ DZ je tudi določil, da spada v skupno premoženje zunajzakonskih partnerjev premoženje, ki ga partnerja pridobita na podlagi in s pomočjo skupnega premoženja (t.i. realna subrogacija).⁵¹ Poglavitna razlika med zunajzakonsko skupnostjo in zakonsko zvezo obstaja glede trenutka začetka nastajanja skupnega premoženja. Skupno premoženje zakoncev začne nastajati takoj, ko se zakonska zveza veljavno sklene, medtem ko pa mora zunajzakonska skupnost za nastanek skupnega premoženja že nekaj časa trajati.⁵² Vendar pa potem v skupno premoženje zunajzakonskih partnerjev ne spada samo premoženje, ki ga partnerja pridobita z delom po večletnem skupnem življenju, ampak postane njuno skupno premoženje tudi vso tisto premoženje, ki ga pridobita z delom kadarkoli med trajanjem njune zunajzakonske skupnosti.⁵³

Enostransko razpolaganje z nedoločenim deležem na skupnem premoženju zunajzakonskih partnerjev s pravnim poslom med živimi (*inter vivos*) ni mogoče. Zunajzakonski partner svoj nedoločeni delež zlasti ne more odsvojiti ali obremeniti (54. člen ZZZDR). Z nedoločenim deležem je dovoljeno razpolagati šele za primer smrti (*mortis causa*). S smrtjo zunajzakonskega partnerja namreč pride do delitve skupnega premoženja in s tem tudi do prenehanja premoženjske skupnosti partnerjev, zato lahko v oporoki kot izrazu poslednje volje partner s svojim deležem prosto razpolaga.⁵⁴

Zunajzakonska partnerja s skupnim premoženjem upravljata ter razpolagata na skupen in sporazumen način.⁵⁵ Lahko se dogovorita, da bo s celotnim skupnim premoženjem ali le z določenim delom premoženja upravljala samo eden izmed partnerjev. Možen pa je tudi dogovor, da samo en partner ne le upravlja, temveč tudi samostojno razpolaga s skupnim premoženjem partnerjev. Pri takem početju mora vseskozi varovati koristi drugega partnerja. Partner, ki mu je zaupano upravljanje in razpolaganje s skupnim premoženjem, lahko od

⁵⁰ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 76.

⁵¹ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 79.

⁵² Kraljić S., Podjetje in delo, št. 1/2004, str. 150.

⁵³ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 901/2006 z dne 19.3.2009 – baza SOVS.

⁵⁴ Zupančič K., 1999, str. 73-74.

⁵⁵ Ker sta tožnika zunajzakonska partnerja, pogodba o nakupu kuhinje pa je bila sklenjena v okviru upravljanja in razpolaganja s skupnim premoženjem, je tožnica, čeprav ni navedena v pisnem zapisu kupoprodajne pogodbe, upravičena do uveljavljanja zahtevkov iz naslova jamčevanja za stvarne napake – sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 154/2012 z dne 29.8.2012 – baza IESP.

takšnega sporazuma kadarkoli odstopi, razen, če je čas za tako odločitev neugoden.⁵⁶ Če eden od zunajzakonskih partnerjev razpolaga s skupnim premoženjem brez potrebnega soglasja drugega partnerja, lahko ta sklenjeni pravni posel izpodbija.⁵⁷ Pri tem bo uspešen le, če partnerjev sopogodbenuk ni bil v dobri veri. Tretji pa ni v dobri veri samo, če mu lahko očitamo, da je vedel, da je odsvojena stvar v skupni lastnini in da se razpolaganje vrši brez soglasja drugega skupnega lastnika (tretji odstavek 72. člena SPZ). Ker se dobrovernost domneva (9. člen SPZ), bo moral oškodovani partner v postopku dokazati, da tretji ni bil v dobri veri.⁵⁸ Če mu to ne uspe, lahko od svojega partnerja zahteva le povrnitev nastale škode.⁵⁹

Po drugem odstavku 69. člena DZ se po novem domneva, da zunajzakonski partner poseduje s soglasjem drugega partnerja, če razpolaga s premoženjem manjše vrednosti ali opravlja pravne posle rednega upravljanja⁶⁰ skupnega premoženja. Ta določba DZ ima predvsem praktičen pomen, saj je njen cilj poenostaviti poslovanje zunajzakonskega partnerja s tretjimi osebami,⁶¹ ni pa kogentne narave, saj se partnerja lahko dogovorita tudi drugače.⁶² Zaradi narave skupnega premoženja pa partner zagotovo potrebuje soglasje drugega partnerja, ko razpolaga z vsemi pravicami, ki sestavljajo skupno premoženje ali če namerava odtujiti nepremičnino ali vrednejšo premoženje.⁶³

Po DZ dogovor zunajzakonskih partnerjev o upravljanju in razpolaganju s skupnim premoženjem ne sme izničiti stanovanjskega varstva v času trajanja zunajzakonske skupnosti iz drugega in tretjega odstavka 59. člena,⁶⁴ ki določa, da smeta zunajzakonska partnerja samo na skupen in sporazumen način odtujiti, obremeniti ali oddati v najem stanovanje, ki spada v njuno skupno premoženje. Prav tako ne smeta samovoljno ustanoviti pravico služnosti ali kakšne druge pravice, ki bi ovirala uporabo stanovanja. V primeru, da je najemnik stanovanja

⁵⁶ Določba 52. člena ZZZDR.

⁵⁷ Zupančič K., 1999, str. 74. V teoriji pa nekateri zagovarjajo tudi drugačna stališča. V. Rijavec je mnenja, da se mora taka situacija presoati po 73. členu Obligacijskega zakonika (Uradni list RS, št. 83/2001, 32/2004, 28/2006, 40/2007, 97/2007, 64/2016 – v nadaljevanju OZ). Tako pravni posel, ki ga sklenu neupravičena oseba z nedobroverno tretjo osebo, za druge skupne lastnike nima nobene veljave (šteje se, kot da pogodba nikoli ni bila sklenjena), razen če ga naknadno ne potrdijo. Rijavec V., Dnevi civilnega in gospodarskega prava, 2018, str. 29.

⁵⁸ Sodba in sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 1220/2016 z dne 14.9.2016 – baza IESP.

⁵⁹ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 108.

⁶⁰ Za posle rednega upravljanja se štejejo posli, ki so potrebni za obratovanje in vzdrževanje stvari za doseganje njenega namena – tretji odstavek 67. člena SPZ.

⁶¹ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 88.

⁶² Novak B., Odvetnik: revija odvetniške zbornice Slovenije, št. 2/2018, str. 54.

⁶³ Žnidaršič Skubic V., v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina – Peternel M., 2009, str. 184.

⁶⁴ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 89.

samo eden od zunajzakonskih partnerjev, ta za odpoved najemnega razmerja potrebuje pisno soglasje drugega partnerja. Odpoved, opravljena brez soglasja partnerja nima pravnega učinka.

5.1.1 Vlaganje v nepremičnino

Po ZZZDR morata zunajzakonska partnerja nepremičnine, ki so njuno skupno premoženje, vpisati v zemljiško knjigo na ime enega in drugega partnerja (55. člen ZZZDR). Te določbe DZ ni prevzel, kar pa ne pomeni, da je ne gre še naprej uporabljati v praksi. Partner, ki kot skupni lastnik ni vpisan v zemljiško knjigo, je namreč zaradi domneve lastninske pravice (11. člen SPZ)⁶⁵ in načela zaupanja v zemljiško knjigo (10. člen SPZ)⁶⁶ v mnogo slabšem položaju kot vpisani zakonec, ki ga lahko z enostranskimi razpolaganji oškoduje.⁶⁷ V praksi se velikokrat zgodi, da je nepremičnina v skupnem premoženju, ki jo partnerja odplačujeta s skupnimi denarnimi sredstvi, vpisana le na ime enega izmed partnerjev.⁶⁸

Ko samo eden od zunajzakonskih partnerjev nastopa v pravnem prometu in razpolaga z nepremičnino v skupni lastnini, velikokrat v razmerju s tretjimi osebami nastopa kot edini lastnik nepremičnine⁶⁹ oziroma daje vtis, da ima soglasje drugega partnerja za razpolaganje. Če temu ni tako, pride do konflikta interesov med partnerjem, ki ni nastopal v pravnem prometu in ki z razpolaganjem drugega partnerja ni soglašal, ter tretjo osebo, ki ni vedela, da njen sopogodbenuk nima potrebnega soglasja partnerja in ki jo varuje domneva lastninske pravice.⁷⁰ V takšni situaciji ima prednost dobroverna tretja oseba, saj ne bi bilo pravično, da bi ta utrpela škodljive posledice zaradi sopogodbenukovega nepravilnega postopanja.

⁶⁵ Domneva se, da je lastnik nepremičnine tisti, ki je vpisan v zemljiško knjigo – prvi odstavek 11. člena SPZ.

⁶⁶ Tisti, ki v pravnem prometu ravna pošteno in se zanese na podatke o pravicah, vpisanih v zemljiški knjigi, na podlagi tega ne sme trpeti škodljivih posledic – 10. člen SPZ.

⁶⁷ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 80.

⁶⁸ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 106.

⁶⁹ Tožnica priznava, da je v zemljiški knjigi navedeno, da je pridobil lastninsko pravico na podlagi kupoprodajne pogodbe samo njen partner ter da sama v zemljiški knjigi ni vpisana. Tako mora nositi tveganje nevpisa svoje lastninske pravice v zemljiško knjigo in tveganje odsotnosti reagiranja ob vpisu hipoteke tožene stranke. Domneva se, da ob odsotnosti vpisa določenega podatka v zemljiško knjigo, tretje osebe za takšen podatek ne vedo. Ta domneva pa ni neizpodbitna. Vendar tožnica ni dokazovala in ni dokazala slabe vere tožene stranke. Dejstvo, da je tožena stranka profesionalna organizacija (banka), pa ne pomeni, da se mora spuščati v ugotavljanje osebnih podatkov posojilojemalcev, da se torej vtika v njihova osebna razmerja – sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 212/2000 z dne 18.10.2000 – baza SOVS.

⁷⁰ Juhart M., v: Žnidaršič Skubic V. (ur.), Vlahek A. (ur.), Podobnik K. (ur.), 2014, str. 225.

Posledice naj nosi drugi skupni lastnik nepremičnine, ki je z nepravilno razpolagajočim skupnim lastnikom v partnerski zvezi in tako med njima obstaja močnejša navezanost.⁷¹

V praksi se pogosto zgodi, da zunajzakonski partner vlaga⁷² lastna sredstva v nepremičnino svojega partnerja, ki pa je njegovo posebno premoženje. To problematiko ureja SPZ, ki pravi, da graditelj na nepremičnini, v katero je vlagal, ne pridobi lastninske pravice, lahko pa od lastnika nepremičnine zahteva tisto, za kar je bil ta obogaten, če je z njegovim soglasjem postavil, prizidal ali izboljšal zgradbo (prvi odstavek 48. člena SPZ). Tako graditelj pridobi samo obligacijski zahtevek (terjatev), ne pa stvarne pravice, ki bi jo lahko vpisal v zemljiško knjigo.⁷³ SPZ tudi določa, da se lastnik nepremičnine in graditelj lahko v primeru vlaganj sporazumeta, da na nepremičnini nastane solastnina. V tem primeru ima graditelj pravico zahtevati od lastnika izstavitve zemljiškoknjizne listine za vpis svoje pravice v zemljiško knjigo (drugi odstavek 48. člena SPZ).

Po novem tudi DZ obravnava problematiko vlaganja sredstev enega partnerja v nepremičnino, ki je posebno premoženje drugega partnerja in s tem dopolnjuje ureditev iz SPZ. Če se zunajzakonska partnerja ne moreta sporazumeti o nastanku solastnine na nepremičnini po drugem odstavku 48. člena SPZ, lahko dosežeta dogovor o obstoju, višini in zavarovanju⁷⁴ terjatve partnerja, ki je vlagal (79. člen DZ). Določba DZ ne nasprotuje temeljnemu načelu SPZ, *superficies solo cedit*⁷⁵, temveč ga le dopolnjuje.⁷⁶

Zunajzakonski partner je upravičen zahtevati povrnitev svojih vlaganj v nepremičnino, ki pripada njegovemu partnerju le takrat, ko sredstva, ki jih je vložil, predstavljajo njegovo posebno premoženje. Če pa partner prispeva sredstva iz skupnega premoženja, se to šteje za skupno terjatev partnerjev in upošteva pri določanju deležev ob delitvi skupnega premoženja.⁷⁷

⁷¹ Prav tam.

⁷² Zahtevek za vrnitev vlaganj (tako vrednosti fizične pomoči pri gradnji kot plačil za material in delo), ki so bila opravljena v času partnerske skupnosti, je treba obravnavati pri določitvi deležev na skupnem premoženju. Sodišči bi tako morali oceniti, za koliko se je vrednost nepremičnine povečala zaradi del in plačil po zasnovanju partnerske skupnosti, in nato ugotoviti, kolikšni so deleži pravnih strank na tej povečani vrednosti – sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 846/2008 z dne 16.4.2009 – baza SOVS.

⁷³ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 81.

⁷⁴ V praksi bo tako zavarovanje najpogosteje hipoteka na nepremičnini zunajzakonskega partnerja. Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 82.

⁷⁵ Določba 8. člena SPZ.

⁷⁶ Žnidaršič Skubic V., Podjetje in delo, št. 6-7/2005, str. 1480.

⁷⁷ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 82.

5.1.2 Vlaganja v podjetje in podjetniško premoženje zunajzakonskih partnerjev

DZ, drugače kot ZZZDR, vsebuje določbe o prispevku zunajzakonskega partnerja v podjetje drugega partnerja in o podjetniškem premoženju zunajzakonskih partnerjev.⁷⁸

Če zunajzakonski partner vlaga svoja sredstva v gospodarsko družbo ter kakšno drugo pravno osebo⁷⁹ ali podjetje samostojnega podjetnika posameznika, ki je posebno premoženje drugega partnerja, lahko partnerja sporazumno s pogodbo določita obliko udeležbe partnerja v gospodarski družbi oziroma v podjetju. Če pa se partnerja o udeležbi ne dogovorita, se ta presoja po pravilih o družbeni pogodbi (80. člen DZ). Če partnerja ne skleneta pogodbe o udeležbi (na primer podjemne pogodbe) po DZ torej velja, da vlaganja partnerja v podjetje, ki je v izključni lasti drugega partnerja, med njima tvorijo družbo civilnega prava.⁸⁰

Določba 80. člena DZ daje prednost pogodbeni ureditvi in velja ne oziraje se na premoženjski režim, ki velja med partnerjema. Ta po DZ ni več samo zakoniti, temveč tudi pogodbeni. Če zunajzakonski partner opravlja delo v podjetju drugega partnerja na podlagi pogodbe o zaposlitvi, določba 80. člena ZD ne pride v poštev, ker zunajzakonski partner na podlagi omenjene pogodbe tako ali tako dobi plačo, zato ni upravičen zahtevati kakršnih koli dodatnih zahtevkov od svojega partnerja.⁸¹

Zunajzakonski partner se lahko, ko vloži sredstva iz svojega posebnega premoženja v gospodarsko družbo drugega partnerja, zavaruje tako, da z družbo sklene pogodbo o premoženjskem vložku v družbo (45.a člen Zakona o gospodarskih družbah, Uradni list RS, št. 42/2006, 60/2006, 26/2007, 33/2007, 67/2007, 10/2008, 68/2008, 42/2009, 65/2009, 33/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012, 44/2013, 82/2013, 55/2015, 15/2017 – v nadaljevanju ZGD-1). Za primer prenehanja zunajzakonske skupnosti partnerjev je pametno v pogodbi določiti možnost odpovedi pogodbe.⁸²

⁷⁸ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 83.

⁷⁹ Pri pravnih osebah v skupno premoženje zunajzakonskih partnerjev spadajo delnice ali poslovni delež v družbi, ne pa premoženje te pravne osebe, ki je samostojni pravni subjekt. Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 11-12/2010, str. 761, 762.

⁸⁰ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 83.

⁸¹ Prav tam.

⁸² Dugar G., v: Žnidaršič Skubic V. (ur.), Vlahek A. (ur.), Podobnik K. (ur.), 2014, str. 210.

DZ ureja tudi vprašanja glede pridobitnega udejstvovanja zunajzakonskih partnerjev v pravnem prometu, kjer partnerja nastopata skupaj ali kot udeleženca (podjetniško premoženje zunajzakonskih partnerjev).⁸³

Če se zunajzakonska partnerja pridobitno udejujeta in za ureditev svojih razmerij skleneta družbeno pogodbo, podjemno pogodbo ali katero drugo podobno pogodbo, se sporna premoženjska vprašanja med njima ne presojujejo po pravilih njunega premoženjskega režima, temveč po pravilih sklenjene pogodbe. Če imata partnerja sklenjeno pogodbo o ureditvi premoženjskopravnih razmerij,⁸⁴ vendar se v njej o vprašanih glede svoje pridobitne dejavnosti nista ničesar dogovorila, se sporna razmerja rešujejo s smiselno uporabo pravil njunega pogodbenega premoženjskega režima. Mogoče pa je tudi, da se spori o podjetniškem udejstvovanju partnerjev rešujejo na podlagi pravil zakonitega premoženjskega režima, in sicer če zunajzakonska partnerja nista sklenila ne katere od specialnih pogodb, niti pogodbe o urejanju premoženjskopravnih razmerij, ali pa je ta glede spornih premoženjskih vprašanj preveč nejasna (81. člen DZ). Nova ureditev podjetniškega premoženja zunajzakonskih partnerjev tako daje prednost dogovorom iz bolj specialnih pravnih panog (na primer gospodarskopravnih in delovnopravnih), ki naj imajo prednost pred družinskopravnim premoženjskim režimom.⁸⁵

5.1.3 Delitev skupnega premoženja

Delitev skupnega premoženja lahko zahtevajo oba zunajzakonska partnerja, upnik enega izmed njiju (za obveznosti, za katere drugi partner ni odgovoren solidarno), in dediči umrlega zunajzakonskega partnerja.⁸⁶

Če se zunajzakonskima partnerjema o delitvi skupnega premoženja ne uspe dogovoriti, lahko to opravita pri notarju, kjer si razdelita skupno premoženje na podlagi delilne pogodbe⁸⁷ (prva točka 47. člena Zakona o notariatu, Uradni list RS, št. 13/1994, 48/1994, 82/1994, 41/1995, 83/2001, 73/2004, 98/2005, 17/2006, 115/2006, 33/2007,

⁸³ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 85.

⁸⁴ Več o tem v poglavju Pogodba o ureditvi premoženjskopravnih razmerij.

⁸⁵ Žnidaršič Skubic V., v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina – Peternel M., 2009, str. 208.

⁸⁶ Rijavec V., Pravni letopis, št. 1855-5861/2009, str. 158.

⁸⁷ Skupno premoženje partnerjev nastane originalno na podlagi samega zakona, zato izpodbijani sporazum o delitvi skupnega premoženja toženke in dolžnika predstavlja zgolj akt njegove razdružitve in je deklaratorne narave. Sporazuma o delitvi skupnega premoženja tudi načeloma ni mogoče izpodbijati z *actio Pauliana*, je pa mogoče ugotoviti, da sporazum prikriva kakšen drug pravni posel – sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 2440/2009 z dne 7.10.2009 – baza IESP.

45/2008, 91/2013 - v nadaljevanju ZN).⁸⁸ Delilna pogodba, ki je sklenjena v zahtevani obliki notarskega zapisa, nima pravne narave sodne odločbe niti poravnave pred sodiščem, saj nima učinka pravnomočnosti. Ima namreč lahko le naravo izvršilnega naslova, če je učinek neposredne izvršljivosti sklenjene pogodbe posebej dogovorjen (4. člen ZN). Če partnerja z delilno pogodbo razdelita dolgove skupnega premoženja, tak dogovor nima učinkov nasproti tretjim osebam, saj zunajzakonska partnerja na tak način ne moreta izključiti pravil o solidarni odgovornosti za skupne obveznosti (drugi odstavek 56. člena ZZZDR). Ta dogovor bo imel učinek samo v notranjem razmerju med partnerjema. Na njegovi podlagi lahko eden izmed partnerjev, upoštevaje določbe pogodbe, zahteva od drugega partnerja samo regresni zahtev.⁸⁹

Zunajzakonska partnerja lahko skupno premoženje z delilno pogodbo razdelita ob prenehanju njune skupnosti ali pa ko ta še traja. V vsakem primeru velja domneva, da sta njuna deleža na skupnem premoženju enaka, če pa partnerja menita, da sta k nastanku, povečanju in ohranjanju skupnega premoženja doprinesla v drugačnem razmerju, pa lahko to dokažeta (prvi odstavek 59. člena ZZZDR).⁹⁰ Dokazno breme zadene tistega zunajzakonskega partnerja, ki na skupnem premoženju uveljavlja drugačen delež od domnevano enakega.⁹¹ Če partner vse dohodke porabi samo za svoje potrebe,⁹² to pomeni, da je njegov doprinos k nastanku in ohranjanju skupnega premoženja manjši. V skladu s tem je manjši tudi njegov delež na skupnem premoženju.⁹³

Tudi DZ uzakonja domnevo enakih deležev zunajzakonskih partnerjev na skupnem premoženju in možnost dokazati nasprotno, dodaja pa dostavek, da se neznatna razlika v prispevkih k skupnemu premoženju partnerjev ne upošteva (prvi odstavek 74. člena DZ). Partner mora tako dokazati, da je njegov prispevek k skupnemu premoženju bistveno večji od prispevka drugega partnerja. Z neupoštevanjem partnerjevega neznatno manjšega prispevka pride do prisilne razlastitve le-tega, kar pa zagotovo ni v skladu z ustavno pravico do zasebne lastnine.⁹⁴ Sama sem mnenja, da je taka ureditev poleg vsega navedenega neustrezna tudi z vidika prepovedi vnaprejšnjega sojenja. Zaradi težnje po pospešitvi sodnih postopkov je

⁸⁸ Kraljić S., Podjetje in delo, št. 1/2004, str. 150.

⁸⁹ Sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 479/2008 z dne 14.10.2009 – baza SOVS.

⁹⁰ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 110.

⁹¹ Sodba Višjega sodišča v Kopru, št. Cp 710/2009 z dne 17.11.2009 – baza IESP.

⁹² Trditve o toženčevem zapravljanju skupnega premoženja sodišče obravnava, ko določa deleže pravnih strank na skupnem premoženju – sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 1097/2007 z dne 4.3.2010 - baza SOVS.

⁹³ Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 11-12/2010, str. 777.

⁹⁴ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 91-92.

neobravnavanje neznatnih prispevkov resda dobrodošlo, a to gre na račun premoženjskih pravic zunajzakonskega partnerja, pa naj bodo te še tako majhne.

V primeru, da je zunajzakonski partner insolventen⁹⁵ in v postopku osebnega stečaja, veljajo po DZ posebna pravila pri določitvi deležev partnerjev na skupnem premoženju.⁹⁶ Pristojno sodišče v sklepu o preizkusu izločitvenih pravic po predlogu stečajnega upravitelja določi, da je delež insolventnega partnerja na skupnem premoženju ena polovica, vendar samo v primeru, če drugi zunajzakonski partner ni vložil prijave izločitvene pravice (tretji odstavek 83. člena DZ). S prijavo izločitvene pravice tako drugi partner v postopku osebnega stečaja uveljavlja delež na skupnem premoženju, ki je večji od polovice (5. odstavek 83. člena DZ). Tudi zunajzakonski partner, ki je v osebnem stečaju, lahko v postopku uveljavlja večji delež na skupnem premoženju. To stori s pomočjo stečajnega upravitelja, ki je njegov zakoniti zastopnik. Če upravitelj meni, da je delež insolventnega partnerja na skupnem premoženju več od polovice, mora sprožiti postopek za delitev skupnega premoženja (četrti odstavek 83. člena DZ).

Ko se premoženje zunajzakonskih partnerjev deli, se določi deleže vsakega od partnerjev enotno za vse pravice in predmete, ki sestavljajo njuno skupno premoženje. Ugotovljena višina deleža posameznega partnerja velja obvezno za celotno skupno premoženje,⁹⁷ ki je obstajalo ob ugotovitvi deležev.⁹⁸ Tako lahko zunajzakonski partner sproži več različnih pravi za odločitev o tem, ali določene stvari predstavljajo skupno premoženje partnerjev, ampak bo v takem primeru odločitev sodišča o višini deležev na skupnem premoženju partnerjev v prvi pravdi zavezovala v vseh naslednjih postopkih.⁹⁹

Zunajzakonska partnerja v pravdi pogosto postavljata napačne zahteve na ugotovitev, da so njuni deleži na posameznih stvareh v skupnem premoženju različni. Tako stališče partnerjev ni pravilno, saj se deleži na skupnem premoženju določijo na podlagi celote dejavnikov prispevanja partnerjev v njuni življenjski skupnosti. Tako sploh ni

⁹⁵ Po 14. členu Zakona o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (Uradni list RS, št. 13/2014, 10/2015, 27/2016, 31/2016, 38/2016, 63/2016, 54/2018 – v nadaljevanju ZFPPIPP) je dolžnik insolventen, če v daljšem obdobju ni sposoben poravnati vseh svojih zapadlih obveznosti (trajnejša nelikvidnost) ali postane dolgoročno plačilno nesposoben.

⁹⁶ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 94

⁹⁷ O deležih strank na skupnem premoženju se odloča na podlagi celovite presoje razmerij med bivšima partnerjema v celotnem obdobju, ki je pomembno za nastanek skupnega premoženja. Delež se ne ugotavlja na posamezni stvari, ki spada v skupno premoženje, temveč na skupnem premoženju kot celoti – sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 347/2009 z dne 18.11.2010 – baza SOVS.

⁹⁸ Rijavec V., Pravni letopis, št. 1855-5861/ 2009, str. 158.

⁹⁹ Hudej J., Ščernjavič I., Pravnik, št. 1-2/2011, str. 40.

pomembno, kateri izmed partnerjev je določeno stvar kupil v trgovini, saj je delež na skupnem premoženju enak za vse pravice in obveznosti, ki spadajo v skupno premoženje partnerjev.¹⁰⁰ Edina možnost, da je na določeni stvari delež partnerjev različen, je v primeru, če v skupno premoženje spada le posamezni del, ne pa stvar v celoti.¹⁰¹

Ko so deleži na skupnem premoženju določeni oziroma dogovorjeni, se lahko zunajzakonska partnerja dogovorita, kako si bosta razdelila skupno premoženje. Posamezno stvar iz skupnega premoženja si lahko razdelita tudi tako, da na njej postaneta solastnika glede na njun sorazmerni delež na skupnem premoženju (75. člen DZ). Ko so deleži na skupnem premoženju določeni, to pomeni le, da je znano, v kolikšnem delu sta zunajzakonska partnerja prispevala k nastanku skupnega premoženja. Nikakor pa ne drži, da se je z določitvijo deležev razdelilo tudi skupno premoženje. Določen je le odstotek, v skladu s katerim si lahko zunajzakonska partnerja razdelita skupno premoženje. Preobrazba premoženja v skupni lastnini v solastnino mora imeti podlago v pravnem poslu in je ob določitvi deležev na skupnem premoženju ni mogoče avtomatično predpostavljati.¹⁰²

Če je med zunajzakonskima partnerjema sporen obseg skupnega premoženja ali višina deležev na njem, lahko sprožita postopek pred pravnim sodiščem. Če pa se ne moreta dogovoriti samo glede tega, kako se bo skupno premoženje delilo, lahko podata predlog, da se stvar razdeli v nepravdnem postopku po pravilih, ki veljajo za delitev solastnine (60. člen ZZZDR).¹⁰³ Pravdni postopek, v katerem se odloča o obsegu in višini deležev na skupnem premoženju, je zmeraj postopek, ki ima materialno stvarnopravno podlago, četudi je predmet spora katera izmed obligacijskih pravic. Če katera izmed strank v postopku postavi dajatveni zahtevek, se bo to obravnavalo kot zahtevek za delitev stvari.¹⁰⁴

Preden se v pravdi ugotovijo deleži zunajzakonskih partnerjev na skupnem premoženju, mora sodišče ugotoviti dolgove in terjatve partnerjev do njunega skupnega premoženja (prvi odstavek 61. člena ZZZDR). Na zahtevo partnerja se mu v njegov delež na skupnem premoženju prištejejo predmeti, ki jih potrebuje za opravljanje obrti, poklica, pridobivanje osebnega dohodka ter predmeti, ki služijo le njegovi osebni rabi (drugi odstavek 61. člena ZZZDR). Šele ob koncu pravnega postopka, kjer se je presojalo o višini deležev na

¹⁰⁰ Rijavec V., Pravni letopis, št. 1855-5861/2009, str. 158.

¹⁰¹ Rijavec V. (ur.), v: Geč-Korošec M. (ur.), Rijavec V. (ur.), Sajko K. (ur.), Button L. A. (ur.), Knez R. (ur.), Kraljič S. (ur.), Maribor, 1998, str. 86.

¹⁰² Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 1-2/2011, str. 34-35.

¹⁰³ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 110-111.

¹⁰⁴ Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 11-12/2010, str. 787.

skupnem premoženju in njegovem obsegu, se lahko nadaljuje nepravdni postopek, s katerim se stvar v skupni lastnini razdeli (60. člen ZZZDR).¹⁰⁵

Čeprav je tretji odstavek 118. člena Zakona o nepravdnem postopku (Uradni list SRS, št. 30/1986, 20/1988, Uradni list RS, št. 87/2002, 131/2003, 77/2008, 10/2017 – v nadaljevanju ZNP) jasen, da se v pravnem postopku odloča samo o obsegu in deležih na skupnem premoženju, delitev se pa opravi v nepravdnem postopku, sodišča omogočajo strankam, da se delitev opravi že v pravnem postopku.¹⁰⁶ To utemeljujejo z obstojem posebnih okoliščin.¹⁰⁷ Sodišča so v pravnem postopku vezana na tožbeni zahtevek (prvi odstavek 2. člena Zakona o pravnem postopku, Uradni list RS, št. 26/1999, 96/2002, 58/2003, 2/2004, 69/2005, 90/2005, 43/2006, 52/2007, 45/2008, 111/2008, 121/2008, 57/2009, 12/2010, 50/2010, 107/2010, 75/2012, 76/2012, 40/2013, 92/2013, 6/2014, 10/2014, 48/2015, 6/2017, 10/2017 – v nadaljevanju ZPP), zato bi morala dosledneje upoštevati zakonsko ureditev in delitev skupnega premoženja prepuščati nepravdnim sodiščem, ki so temu namenjena.¹⁰⁸

Ko zunajzakonski partner v pravdi uveljavlja polovico deleža na skupnem premoženju, kar je skladno z zakonsko domnevo enakih deležev, mu lahko sodišče na podlagi in v okviru tožbenega zahtevka zmeraj prisodi tudi manjši delež od polovice (delna ugoditev). Če bi drugi zunajzakonski partner menil, da mu pripada večji delež od polovice in bi zato vložil nasprotno tožbo, bi jo sodišče zaradi litispendence zavrglo (tretji odstavek 189. člena ZPP). S tako tožbo bi namreč sodišče odločalo o isti stvari. Pravni položaj drugega zunajzakonskega partnerja pa s tem ni prikrajšan, saj lahko vloži ugovor večjega deleža na skupnem premoženju v zadevi, ki se rešuje na podlagi tožbe njegovega partnerja.¹⁰⁹ Če zunajzakonski partner v pravdi uveljavlja ugovor posebnega premoženja, to ne pomeni, da uveljavlja tudi višji delež na skupnem premoženju, saj gre v tem primeru za ugovor samostojne pravice, ki ga je treba posebej uveljavljati.¹¹⁰

Iz namena postopka za delitev skupnega premoženja po ZNP ne izhaja obveza partnerjev, da morata nadomestiti vso premoženje, ki je kadarkoli obstajajo med njima, čeprav je bilo odtujeno, izgubljeno ali uničeno malo pred pričetkom postopka delitve. V postopku za

¹⁰⁵ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 111.

¹⁰⁶ Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 1-2/2011, str. 39.

¹⁰⁷ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 603/2007 z dne 23.6.2010 – baza SOVS.

¹⁰⁸ Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 1-2/2011, str. 39.

¹⁰⁹ Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 1-2/2011, str. 29-30.

¹¹⁰ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 236/2008 z dne 21.1.2010 – baza SOVS.

delitev skupnega premoženja se namreč delijo le stvari ali pravice, ki v času postopka še zmeraj sestavljajo skupno premoženje, ne pa tudi tiste, ki jih v skupnem premoženju ni več.¹¹¹

Delitev skupnega premoženja ima pravico zahtevati tudi upnik. Ta lahko na podlagi pravnomočne sodbe zahteva sodno ugotovitev deleža dolžnika na skupnem premoženju zunajzakonskih partnerjev in nato z izvršbo poseže na to premoženje (prvi odstavek 57. člena ZZZDR). Če se nato v izvršilnem postopku delež zunajzakonskega partnerja na skupnem premoženju prodaja, ima drugi partner predkupno pravico (drugi odstavek 57. člena ZZZDR). Upnik mora za zavarovanje svojega pravnega položaja zahtevati določitev dolžnikovega deleža in nato delitev skupnega premoženja zato, ker lahko v izvršbi poseže samo na dolžnikovo posebno premoženje, s katerim lahko ta, za razliko od skupnega premoženja, prosto razpolaga.¹¹²

5.1.3.1 Fizična delitev

Interesi udeležencev postopka delitve skupnega premoženja se najučinkoviteje udejanjijo, kadar ti dobijo dele skupne stvari v sorazmerju s svojimi deleži v naravi.¹¹³ ZNP v prvem odstavku 123. člena poudarja načelo, da se fizična delitev stvari ne opravi samo v primeru, če je sploh ni mogoče izvesti ali če jo je mogoče izvesti, ampak samo z občutnimi spremembami ali ob velikem zmanjšanju vrednosti stvari. Ker postopek fizične delitve pomeni delitev stvari v naravi, sodišče ne more naložiti preureditve skupne stvari, če bi bil za to potreben določen finančni vložek. Čim je taka potreba v postopku prisotna, delitev stvari v naravi ni mogoča.¹¹⁴

Pri delitvi skupnega premoženja je zelo pomembno, da sodišče ugotovi in upošteva vse osebne okoliščine udeležencev delitve (drugi odstavek 128. člena ZNP). Vsak partner dobi v naravi tisti del stvari, za katerega izkaže upravičen interes (drugi odstavek 70. člena SPZ). Izraz »upravičeni interes« iz drugega odstavka 70. člena SPZ in drugega odstavka 128. člena ZNP predstavlja pravni standard, ki v praksi sodiščem pri postopku delitve skupne stvari omogoča upoštevanje raznoraznih položajev in okoliščin, tako glede udeležencev delitve, kot glede predmeta delitve. Pomembne okoliščine za presojo »upravičenega interesa«

¹¹¹ Sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 499/2010 z dne 31.3.2010 - baza IESP.

¹¹² Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 1-2/2011, str. 38.

¹¹³ Rijavec V., Pravni letopis, št. 1855-5861/2009, str. 160.

¹¹⁴ Sklep Višjega sodišča v Kopru, št. I Cp 12/2000 z dne 23.5.2000 – baza IESP.

so lahko poklicno udejstvovanje, usposobljenost za uporabo stvari, stanovanjske razmere, osebne potrebe in interesi.¹¹⁵

Zunajzakonska partnerja imata na svojem delu skupnega premoženja stvarno pravico, zato sodišče ne more dosoditi tako, da enemu od partnerjev pripada stvarna pravica, drugemu pa le obligacijskopравни zahtevek. Takšna situacija je mogoča samo pri delitvi stvari, ki je nedeljiva. Tu lahko namreč sodišče, glede na delež zunajzakonskih partnerjev na skupnem premoženju, odloči o pravici enega izmed njiju, da drugega izplača, sam pa obdrži stvar. Denarno izplačilo je mogoče samo pod predpostavko, da ga je drugi partner pripravljen sprejeti.¹¹⁶

5.1.3.2 Civilna delitev

Če se fizična delitev ne more izvršiti, se opravi civilna delitev. Ta se po četrtem odstavku 70. člena SPZ opravi tako, da se stvar proda in razdeli kupnina.

5.1.3.3 Procesna pravila in sklep o delitvi

Postopek delitve stvari iz skupnega premoženja se nikoli ne začne po uradni dolžnosti, ampak vedno samo na podlagi predloga udeležencev postopka. Dosledno se mora upoštevati načelo zaslišanja udeležencev iz 4. člena ZNP. Dokazi se izvajajo na podlagi kombiniranja med razpravnim in preiskovalnim načelom.¹¹⁷

V postopku delitve stvari je narok obvezen (120. člen ZNP). Če se tekom postopka ugotovi, da je med udeležencema sporen obseg skupnega premoženja, tako glede aktivnega kot pasivnega dela, ali velikost deležev na skupnem premoženju, sodišče prekine postopek in praviloma udeleženca, katerega pravica se sodišču zdi manj verjetna, napoti na pravdo. Sodišče pa lahko na pravdo napoti tudi drugega udeleženca, če šteje, da ima močan interes, da se pravno razmerje uredi (9. člen ZNP).

V sklepu o delitvi stvari sodišče določi, da mora tisti udeleženec, ki poseduje stvar ali dele stvari, to izročiti udeležencu, kateremu stvar pripada po postopku delitve (124. člen ZNP). Če se v postopku deli premičnina, lastninska pravica na stvari ne preide na udeleženca, ki mu je bila v sklepu o delitvi stvar dodeljena, vse dokler ne izplača nasprotnega udeleženca

¹¹⁵ Rijavec V., Pravni letopis, št. 1855-5861/2009, str. 160.

¹¹⁶ Prav tam.

¹¹⁷ Rijavec V., Pravni letopis, št. 1855-5861/2009, str. 162.

(četrti odstavek 71. člena SPZ). Pri delitvi nepremičnine ima drugi udeleženec, dokler mu njegov del ni izplačan, zakonito zastavno pravico na nepremičnini v višini njegovih v sklepu o delitvi določenih idealnih deležev (tretji odstavek 71. člena SPZ). Proti sklepu na prvi stopnji se je dopustno pritožiti (31. člen ZNP).

5.2 Posebno premoženje

Premoženje, ki ga ima zunajzakonski partner že ob začetku zunajzakonske skupnosti in premoženje, ki ga pridobi, ko zunajzakonska skupnost še traja, ampak ne z delom (na primer na podlagi dedovanja ali daril), je njegovo posebno premoženje.¹¹⁸

S posebnim premoženjem zunajzakonski partner razpolaga samostojno in je njegova izključna last.¹¹⁹ V posebno premoženje spadajo vsa darila v širšem smislu: vse premoženjske pridobitve, pridobljene s kakršnim koli neodplačnim pravnim poslom, torej tudi s cesijo terjatve, odpustom dolga, pomočjo v delu, brezplačnim stanovanjem.¹²⁰ Posebno premoženje pa so tudi vse na osebo vezane pravice: osebne služnosti, preživnine, invalidnine, pravica do odškodnine za nepremoženjsko škodo, štipendije, zavarovalnine iz zavarovalnih pogodb (če je partner premije plačeval iz posebnega premoženja), pa tudi plodovi¹²¹ posebnega premoženja, če niso bili pridobljeni z delom obeh partnerjev.¹²²

Če eden izmed zunajzakonskih partnerjev vlaga svoje posebno premoženje v skupno premoženje partnerjev, to ne obdrži položaja posebnega premoženja, temveč se odraža na velikosti deleža na skupnem premoženju partnerja, ki je vlagal.¹²³ Vložki posebnega premoženja v skupno premoženje se upoštevajo pri velikosti deleža partnerja vlagatelja na celotnem obsegu skupnega premoženja, ne pa na deležih na posameznih stvareh iz skupnega premoženja.¹²⁴ V primeru, da partner vloži svoje posebno premoženje v posebno premoženje

¹¹⁸ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 104.

¹¹⁹ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 105.

¹²⁰ Rijavec V. (ur.), v: Geč-Korošec M. (ur.), Rijavec V. (ur.), Sajko K. (ur.), Button L. A. (ur.), Knez R. (ur.), Kraljić S. (ur.), Maribor, 1998, str. 84.

¹²¹ Naravni plodovi posebnega premoženja zunajzakonskega partnerja tvorijo skupno premoženje partnerjev, če so bili pridobljeni z delom obeh ali le enega izmed zunajzakonskih partnerjev. Tu pridejo predvsem v poštev plodovi z njiv, sadovnjakov ali vinogradov iz posebnega premoženja partnerja, ki jih obdelujeta oba partnerja – sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 291/2008 z dne 14.10.2009 – baza SOVS.

¹²² Zupančič K., 1999, str. 74.

¹²³ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 236/2008 z dne 21.1.2010 – baza SOVS.

¹²⁴ Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 11-12/2010, str. 783.

drugega zunajzakonskega partnerja, se njuno razmerje glede nadomestila za vložek presoja po pravih obligacijskega prava o neupravičeni obogatitvi.¹²⁵

DZ določa, da so ne glede na izvor ali način pridobitve posebno premoženje zunajzakonskega partnerja stvari manjše vrednosti za izključno osebno rabo tega zunajzakonskega partnerja (drugi odstavek 77. člena DZ).

Zunajzakonska partnerja sta enakopravna, zato vsak od njiju samostojno vrši upravo in razpolaganje s svojim posebnim premoženjem. Sklepa lahko vse vrste pravnih poslov s tretjimi in za to ne potrebuje privolitve drugega partnerja. Omejitve izhaja samo iz drugega odstavka 56. člena ZZZDR, po kateri sta zunajzakonska partnerja skupaj odgovorna za pokritje potreb njune družinske skupnosti, za kar odgovarjata tudi s svojim posebnim premoženjem.¹²⁶ Zunajzakonski partner mora sredstva, katera so mu na voljo za razpolaganje, v prvi vrsti porabiti za preživljanje svoje družine. Nikakor se ne sme okoristiti na račun drugega partnerja tako, da sredstva skupnega premoženja vloga v svoje posebno premoženje in tega ohranja kot posebnega. V vsakem primeru je treba ugotoviti in upoštevati vse okoliščine in oceniti, v kolikšni meri so vplivale na premoženjsko celoto zunajzakonske skupnosti.¹²⁷

5.3 Vračanje daril

Po ZZZDR za zunajzakonska partnerja po koncu njune zunajzakonske skupnosti velja, da jima običajnih daril, ki sta si jih podarila v času trajanja njune skupnosti, ni treba vračati (prvi odstavek 84. člena ZZZDR). Vračati se morajo samo tista darila, ki niso sorazmerna premoženjskemu stanju zunajzakonskega partnerja, ki jih je podaril. Darila se morajo vrniti v stanju, v kakršnem so bila v trenutku, ko je nastal vzrok, ki je povzročil razpad skupnosti partnerjev (drugi odstavek 84. člena ZZZDR). To določilo je zelo nejasno, saj je vzrokov, ki povzročijo razpad partnerske skupnosti navadno več in trajajo dalj časa. Poleg tega se mi zdi za zunajzakonska partnerja ta določba težko uporabljiva, saj se nanaša na razvezni razlog nevzdržnosti zakonske zveze.¹²⁸ Določba iz DZ, da se darila vračajo v stanju, v kakršnem so se nahajala v trenutku vložitve tožbe za vrnitev darila (tretji odstavek 110. člena DZ) se mi tako zdi mnogo primernejša, saj je jasna, določna in uporabljiva za vse partnerske skupnosti.

¹²⁵ Hudej J., Ščernjavič I., Pravniki, št. 11-12/2010, str. 770.

¹²⁶ Rijavec V. (ur.), v: Geč-Korošec M. (ur.), Rijavec V. (ur.), Sajko K. (ur.), Button L. A. (ur.), Knez R. (ur.), Kraljič S. (ur.), Maribor, 1998, str. 85.

¹²⁷ Sodba in sklep Višjega sodišča v Kopru, št. Cp 721/2011 z dne 10.1.2012 – baza IESP.

¹²⁸ Novak B., v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina – Peternel M., 2009, str. 218.

Če je bilo darilo že odsvojeno, je treba vrniti drugo stvar, ki nadomešča prvotno darilo ali pa vrednost, ki je bila prejeta na podlagi odsvojitve darila (tretji odstavek 84. člena ZZZDR). Pri vrnitvi daril zunajzakonskih partnerjev po razpadu skupnosti je najpomembnejša okoliščina za presojo obogatitev obdarjenca, ne pa prikrajšanje darovalca.¹²⁹ Obveznost vrnitve darila ne obstaja sama po sebi, zato mora zunajzakonski partner, ki je darilo dal in ga po koncu skupnosti želi nazaj, to posebej zahtevati.¹³⁰ Ta odločitev je popolnoma v njegovih rokah. Vračanje daril ob koncu zunajzakonske skupnosti zadeva le partnerja, zato spada v zasebno, ne pa javno sfero. Zunajzakonski partner darovalec zato poseduje z enostranskim oblikovalnim upravičenjem, s katerim lahko zahteva darilo nazaj in tako razveljavi pogodbo.¹³¹

Pri neodplačnih pogodbah je nagib darovalca hkrati tudi podlaga, kavza pogodbe.¹³² Tudi nejasnosti v neodplačnih pogodbah se v dvomu razlagajo na način, ki manj obremenjuje darovalca (84. člen OZ). Darovalec lahko v zakonsko določenih primerih enostransko prekliče pogodbo in zahteva darilo nazaj.¹³³ V primeru prenehanja zunajzakonske skupnosti ima darovalec pravico zahtevati podarjeno darilo nazaj, kar konstituira posebno obliko naknadnih sprememb okoliščin. Vrnitev darila lahko zahtevata oba zunajzakonska partnerja in upošteva sodno prakso tudi tretje osebe.¹³⁴

Če je bilo darilo dano obema zunajzakonskima partnerjema, je postalo del posebnega premoženja enega in drugega od njiju. Tako je na podarjeni stvari nastala solastnina. Solastninske deleže na darilu lahko določi darovalec, če pa jih ne, velja domneva o enakih deležih na stvari (drugi odstavek 65. člena SPZ).¹³⁵ Tako tudi sodna praksa darila in pomoč svojcev in prijateljev obravnava kot prispevek, ki je dan obema partnerjema po enakih deležih. Trditve strank in izvedeni dokazi pa lahko to domnevo izpodbijajo.¹³⁶

Ko darila zunajzakonskima partnerjema podarjajo tretje osebe, ki so navadno bližnji sorodniki, je logični sklep, da je nagib darila, z njim pa tudi kavza, tesno povezan z zunajzakonsko skupnostjo. Tako je tudi v tem primeru možno zahtevati vrnitev darila ob razpadu skupnosti, saj je bila po vsej verjetnosti zunajzakonska skupnost ključen nagib

¹²⁹ Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 1404/2017 z dne 6.12.2017 – baza IESP.

¹³⁰ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 129.

¹³¹ Možina D., Podjetje in delo, št. 5/2014, str. 839-840.

¹³² Možina D., Podjetje in delo, št. 5/2014, str. 835.

¹³³ Glej 539.- 541. člen OZ.

¹³⁴ Možina D., Podjetje in delo, št. 5/2014, str. 836.

¹³⁵ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 104.

¹³⁶ Sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 3252/2010 z dne 11.2.2011 – baza IESP.

danega darila, ki pa je s prenehanjem skupnosti odpadel. V takih okoliščinah, ko darilo partnerjema dajejo bližnji sorodniki, je upravičeno domnevati, da je obdarjenec moral vedeti in soglašati s tem, da je zunajzakonska skupnost bistveni nagib darila in s tem trajni pogoj za obstanek veljavnosti darilne pogodbe.¹³⁷

5.4 Pravni posli med zunajzakonskima partnerjema

Zunajzakonska partnerja lahko v zvezi s svojim posebnim premoženjem skleneta vse pravne posle, ki jih lahko skleneta tudi s tretjimi osebami (na primer posojilno, kupoprodajno, menjalno pogodbo) in tako na tej podlagi pridobivata pravice in prevzemata odgovornosti (62. člen ZZZDR).¹³⁸

Pravni posli med zunajzakonskima partnerjema morajo biti sklenjeni v obliki notarskega zapisa (prva točka 47. člena ZN). Če temu ni tako, so taki pravni posli, ki jih skleneta partnerja, nični (48. člen ZN). Ko bivša zunajzakonska partnerja med sabo sklepata pravne posle po razpadu njune skupnosti, zahteva po strogi obličnosti notarskega zapisa ne velja več. Namen obličnosti je namreč zagotoviti, da sta partnerja ob sklepanju pravnih poslov resna in preiščljena. Ob prenehanju zunajzakonske skupnosti tako ni več potrebe po uporabi ureditve, ki ureja premoženjska razmerja med zunajzakonskima partnerjema, saj med njima po prenehanju skupnosti ni več čustvene navezanosti in ekonomske soodvisnosti.¹³⁹

5.5 Odgovornost za obveznosti drugega zunajzakonskega partnerja

Zunajzakonski partner včasih odgovarja tudi za obveznosti, ki jih je nase prevzel drugi partner. To je odvisno od tega, ali gre za osebne obveznosti partnerja ali za skupne obveznosti obeh partnerjev.¹⁴⁰ Za osebne obveznosti, ki jih je partner prevzel pred zasnovanjem pravno priznane zunajzakonske skupnosti ali med trajanjem zunajzakonske skupnosti, odgovarja partner s posebnim premoženjem in s svojim deležem na skupnem premoženju (prvi odstavek 56. člena ZZZDR).

Skupne obveznosti zunajzakonskih partnerjev so obveznosti, ki po splošnih pravilih bremenijo oba zunajzakonska partnerja, ki so nastale pri upravljanju s skupnim premoženjem ali ki jih je partner prevzel za zadovoljevanje vsakdanjih potreb družine (na primer stroški

¹³⁷ Možina D., Podjetje in delo, št. 5/2014, str. 842.

¹³⁸ Zupančič K., 1999, str. 77.

¹³⁹ Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 766/2009 z dne 14.1.2010 – baza SOVS.

¹⁴⁰ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 112.

vzdrževanja družinske hiše). Za skupne obveznosti odgovarjata partnerja vsak s svojim posebnim premoženjem in s skupnim premoženjem. Za skupne obveznosti partnerja odgovarjata nerazdelno (solidarno, drugi odstavek 56. člena ZZZDR).¹⁴¹

Ker je obveznost zunajzakonskih partnerjev za skupne obveznosti solidarna, lahko upnik za plačilo celotnega dolga toži katerega koli izmed partnerjev, ne nujno tistega, ki mu je osebno dolžan. Prav tako upniku ni treba naperiti tožbe zoper oba partnerja.¹⁴² Zunajzakonski partner ima nato pravico zahtevati, da mu njegov partner poravna znesek, do katerega je upravičen, ker je ob poplačilu dolga za skupne obveznosti plačal več, kot znaša njegov delež na dolgu. Partner ima tako glede presežka plačila dolga nasproti drugemu partnerju regresni zahtevek (tretji odstavek 56. člena ZZZDR). Delež na dolgu pa se določa tako, da se presoja zmožnosti vsakega izmed zunajzakonskih partnerjev za preživljanje družine (49. člen ZZZDR).¹⁴³

Ko zunajzakonska skupnost preneha in se določijo deleži na skupnem premoženju, morata oba partnerja v skladu s svojima deležema še zmeraj odplačevati dolgovani znesek kredita, katerega sta najela za nakup stvari, ki spada v skupno premoženje.¹⁴⁴ Stvarnopravna razmerja se namreč s prenehanjem zunajzakonske skupnosti ne spremenijo. Če partner po prenehanju skupnosti plačuje obroke kredita brez potrebnega prispevka drugega partnerja, je proti njemu upravičen naperiti samo obligacijski zahtevek,¹⁴⁵ s katerim zahteva povračilo zneskov kredita, ki bi jih moral poravnati drug partner.¹⁴⁶

Pravila o odgovornosti zunajzakonskega partnerja za obveznosti drugega partnerja so v DZ urejene enako kot v ZZZDR, z edino razliko, da se osebne obveznosti partnerja sedaj imenujejo posebne obveznosti.¹⁴⁷

¹⁴¹ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 113.

¹⁴² Prav tam.

¹⁴³ Zupančič K., 1999, str. 77.

¹⁴⁴ Prav tam.

¹⁴⁵ Obravnavano stanovanje je bilo, po predlogu tožnice, ob koncu partnerske skupnosti vknjiženo v zemljiško knjigo kot solastnina pravnih strank z enakima deležema. Tožničina trditev, da je po koncu skupnosti sama odplačevala kredite, tudi če bi bila dokazana, ne bi vplivala na velikost toženčevega solastniškega deleža. Po koncu njune partnerske skupnosti in po vknjižbi solastniških deležev v zemljiško knjigo sta namreč oba bivša partnerja obdržala obveznost odplačevanja kreditov sorazmerno s svojima deležema na pridobljenem skupnem stanovanju. Zato ima tisti, ki plača tudi za drugega, na voljo samo obligacijski zahtevek, nikakor pa ne zahtevek na spremembo solastniškega deleža – sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 594/95 z dne 13.2.1997 – baza SOVS.

¹⁴⁶ Novak B., Družinsko pravo, 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, 2017, str. 112.

¹⁴⁷ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 95.

5.6 Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij

Ureditev pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v DZ je ena izmed najpomembnejših novosti, ki jo DZ uvaja. Obligatorni zakoniti premoženjski režim ni upravičen zaradi specifične narave razmerij med zunajzakonskima partnerjema v današnji slovenski ustavni ureditvi, ki spoštuje pravico do zasebne lastnine. DZ zato uvaja pogodbeni premoženjski režim. Zakoniti premoženjski režim velja samo za tiste zunajzakonske partnerje, ki ne bodo sklenili t.i. pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.¹⁴⁸

Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij je pogodba, s katero se zunajzakonska partnerja dogovorita, kakšno vsebino ima njun premoženjski režim, ki se razlikuje od zakonitega. Lahko se tudi sporazumeta o drugih premoženjskih razmerjih za čas trajanja zunajzakonske skupnosti, pa tudi za primer prenehanja skupnosti (prvi odstavek 85. člena DZ). Pogodbeni premoženjski režim začne za zunajzakonska partnerja učinkovati od sklenitve pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, če se v njej ne dogovorita drugače (drugi odstavek 85. člena DZ).

V pogodbi o urejanju premoženjskopравnih razmerij se zunajzakonska partnerja ne smeta dogovarjati o razmerjih za primer smrti (*mortis causa*). Vključevanje dednopравnih klavzul v pogodbo je prepovedano, saj bi se drugače lahko zaobšlo prepoved sklepanja dednih pogodb.¹⁴⁹

Preden skleneta pogodbo o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, morata oba zunajzakonska partnerja drug drugega seznaniti s svojim premoženjskim stanjem. Če kateri od njiju tega ne stori, je pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij izpodbojna (6. odstavek 85. člena DZ). Ta določba je del dolžnostnega ravnanja vsakega od partnerjev pred sklenitvijo pogodbe. Če namreč partner o svojem premoženjskem stanju laže ali zamolči določena dejstva, lahko drugega partnerja napelje, da z njim sklene pogodbo s vsebino, kakršne ta, če bi poznal resnično premoženjsko stanje svojega partnerja, ne bi sklenil.¹⁵⁰ Zunajzakonski partner, kateremu so bili podatki o premoženjskem stanju partnerja zamolčani, lahko zahteva razveljavitev izpodbojne pogodbe v subjektivnem roku enega leta in v objektivnem roku treh let (99. člen OZ).

¹⁴⁸ Žnidaršič Skubic V., v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina – Peternel M., 2009, str. 199.

¹⁴⁹ Žnidaršič Skubic V., Dnevi civilnega in gospodarskega prava, 2018, str. 33.

¹⁵⁰ Žnidaršič Skubic V., v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina – Peternel M., 2009, str. 178.

Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij ne velja, če ni sestavljena v obliki notarskega zapisa,¹⁵¹ kar na splošno velja za vse pogodbe glede premoženjskih pravic, ki jih med seboj sklepata zunajzakonska partnerja (drugi odstavek 64. člena DZ; 47. člen ZN). Pogodba se mora vpisati v register pogodb o ureditvi premoženjskopравnih razmerij (četrti odstavek 85. člena DZ). Register vodi Notarska zbornica Slovenije, in sicer kot računalniško vodeno zbirko podatkov (prvi odstavek 90. člena DZ).

Pred sklenitvijo pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij mora notar zunajzakonskima partnerjema predstaviti zakoniti premoženjski režim in ju seznaniti z njunimi premoženjskimi pravicami in obveznostih po DZ. Pred sklenitvijo pogodbe notar zunajzakonskima partnerjema nepristransko in neodvisno svetuje. Partnerja morata popolnoma razumeti, kakšen pomen bo imela zanj pogodba in katere pravne posledice ju bodo zadele ob sklenitvi pogodbe. Notar mora prav tako poskrbeti, da je vsebine pogodbe o urejanju premoženjskopравnih razmerij v skladu z URS, prisilnimi predpisi in moralnimi načeli (prvi in drugi odstavek 87. člena DZ). Ker morata biti zunajzakonska partnerja pri notarju deležna neodvisnega pravnega svetovanja, ta ne sme zanemariti svoje dolžnosti, četudi je partnerjema že predhodno svetoval odvetnik. Ta je namreč lahko zastopnik le enega od njiju in bo tako primarno skrbel za njegove interese.¹⁵²

Tretje osebe smejo iz registra pogodb o urejanju premoženjskopравnih razmerij izvedeti samo, da sta zunajzakonska partnerja sklenila pogodbo in pri katerem notarju se hrani (drugi odstavek 93. člena DZ). Do same vsebine pogodbe pa tretji nimajo dostopa.¹⁵³ Samo osebe, katerim je to dovoljeno po ZN,¹⁵⁴ lahko dostopajo do vsebine pogodbe (drugi odstavek 88. člena DZ). Vpogled v vsebino pogodbe pa ima lahko tudi sodišče, če je odločitev v zadevi, katero vodi, odvisna od vsebine pogodbe (tretji odstavek 88. člena DZ).

Čeprav je podatek o obstoju pogodbe o urejanju premoženjskopравnih razmerij med zunajzakonskima partnerjema javno dostopen, to še ne pomeni, da splošnih pravil o zaupanju v zemljiško knjigo in o domnevi lastninske pravice ni treba več upoštevati (tretji odstavek 93. člena DZ). Skrbni tretji so tako, preden sklenejo posle z zunajzakonskima partnerjema, ki imata sklenjeno pogodbo, še zmeraj dolžni preveriti podatke v zemljiški knjigi.¹⁵⁵ Posledica odsotnosti vpisa pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij v register je ta, da se v

¹⁵¹ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 73.

¹⁵² Žnidaršič Skubic V., v: Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina – Peternel M., 2009, str. 204.

¹⁵³ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 74

¹⁵⁴ Glej 73. člen ZN.

¹⁵⁵ Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili, 2017, str. 75.

razmerju do tretjih oseb šteje, da je med zunajzakonskima partnerjema v veljavi zakoniti premoženjski režim (94. člen DZ).

Zakoniti premoženjski režim je med zunajzakonskima partnerjema v veljavi tudi, če je njuna pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij neveljavna ali tako nejasno sestavljena, da ni mogoče razbrati vsebine njunega pogodbenega premoženjskega režima (89. člen DZ).

Pri sklepanju pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij, sta zunajzakonska partnerja zaradi narave te skupnosti soočena z določenimi preprekami. Zunajzakonska skupnost se namreč ne začne na točno določen dan, tako kot zakonska zveza, poleg tega pa pravne posledice zunajzakonske skupnosti učinkujejo *ex tunc* šele takrat, ko je izpolnjen pogoj daljšega skupnega bivanja. Tako zunajzakonska partnerja ne moreta skleniti pogodbe o urejanju premoženjskopравnih razmerij preden začneta živeti skupaj. Drugače kot pri zakoncih (tretji odstavek 85. člena DZ), kjer je datum sklenitve zakonske zveze znan, namreč notar v primeru, če je pogodba sklenjena, ko partnerja še ne živita skupaj, izjemno težko presodi, kdaj se pogoj skupnega življenja le izpolni in pošlje pogodbo Notarski zbornici Slovenije, ki jo vpiše v register. Zaradi težav glede gotovosti obstoja zunajzakonske skupnosti mora notar, kljub temu, da ni sodnik, preveriti vse relevantne okoliščine, ki vplivajo na pravno priznanje zunajzakonske skupnosti in s tem tudi na veljavnost pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij.¹⁵⁶

8. ZAKLJUČEK

Ko je Slovenija leta 1977 zunajzakonsko skupnost uredila tako, da ji je pripisala enake družinskopravne posledice kot zakonski zvezi, je postala ena od naprednejših držav na tem področju v Evropi. Po razpadu Jugoslavije in ukinitvi sistema družbene lastnine pa je nasprotno Slovenija potrebovala skoraj 30 let, da je zakoncem in tudi zunajzakonskim partnerjem dala možnost svobodnejšega urejanja njihovih premoženjskih razmerij, kar je na podlagi ustavnega načela o zasebni lastnini edino pravilno. Sedaj lahko zunajzakonska partnerja na podlagi pogodbe o ureditvi premoženjskopравnih razmerij zasnujeta lastni premoženjski režim. Če ga ne, zanju velja zakonska ureditev. Pomembno je, da imata zunajzakonska partnerja možnost izbire, kako bosta uredila svoje premoženjske odnose.

¹⁵⁶ Novak B., Odvetnik: revija odvetniške zbornice Slovenije, št. 2/2018, str. 52.

Najpomembnejša premoženjska posledica zunajzakonske skupnosti je zagotovo nastanek skupnega premoženja. Vse premoženje, ki ga zunajzakonska partnerja pridobita v času trajanja njune skupnosti z delom ali, po novem, odplačno, je njuno skupno premoženje. Na tem imata skupno lastnino. Pravna posledica nastanka skupnega premoženja začne v zunajzakonski skupnosti učinkovati šele kasneje, ko partnerja že nekaj časa živita skupaj, vendar potem učinkuje za nazaj (*ex tunc*). Eden izmed partnerjev ne sme samostojno, brez vednosti drugega partnerja, razpolagati s skupnim premoženjem. Pravni posel, ki izhaja iz takšnega ravnanja, je izpodbojen. Če imata zunajzakonska partnerja v lasti nepremičnino, ki spada v skupno premoženje, mora vsak izmed njiju poskrbeti za vpis svoje lastninske pravice v zemljiško knjigo. V nasprotnem primeru nevpisani partner nosi tveganje nepravilnega razpolaganja svojega partnerja, saj pravo v takem primeru varuje dobroverno tretjo osebo. Delitev skupnega premoženja lahko zahtevata oba zunajzakonska partnerja, upnik enega izmed njiju in dediči umrlega partnerja. Ko so določeni deleži na skupnem premoženju, je znano, v kolikšni meri sta zunajzakonska partnerja doprinesla k skupnemu premoženju. To pa še ne pomeni, da se je hkrati z določitvijo deležev na skupnem premoženju, to tudi razdelilo. Če je le mogoče, se v postopku delitve skupnega premoženja opravi fizična delitev, če pa to brez škodljivih posledic ni mogoče, pride s prodajo stvari in razdelitvijo izkupička do civilne delitve. Vse premoženje, ki pa sta ga partnerja pridobila pred začetkom zunajzakonske skupnosti ali med trajanjem te skupnosti, vendar neodplačno, je njuno posebno premoženje. Z njim lahko prosto razpolagata.

Po pregledu premoženjskih posledic zunajzakonske skupnosti se mi zdi, da slovenska ureditev, sploh sedaj po sprejetju DZ, kar dobro zavaruje premoženjski položaj šibkejšega zunajzakonskega partnerja. Kompleksnost razmerij med partnerjema in medsebojna čustvena navezanost namreč narekujeta posebno občutljivost pri pravnem urejanju zunajzakonske skupnosti, kar se lahko doseže z analogijo uporabe pravil, kot veljajo za zakonske pare.

9. SEZNAM LITERATURE

1. Belopavlovič N., Pravica do solidarnostne pomoči v primeru zunajzakonske skupnosti. Pravna praksa, št. 46/2009, str. 20-21;
2. Geč-Korošec M. (ur.), Rijavec V. (ur.), Sajko K. (ur.), Button L. A. (ur.), Knez R. (ur.), Kraljić S. (ur.), Institucionalno varstvo nekaterih človekovih pravic, predvsem s področja civilnih in socialnih razmerij s primerjalnopravnimi vidiki prava EU ter njenih članic. Inštitut za civilno, primerjalno in mednarodno zasebno pravo, Univerza v Mariboru, Pravna fakulteta, Maribor, 1998;
3. Hudej J., Ščernjavič I., Sporna materialnopravna vprašanja skupnega premoženja s posebnim poudarkom na novejši sodni praksi. Pravnik, št. 11-12/2010, str. 747-791;
4. Hudej J., Ščernjavič I., Sporna procesna vprašanja skupnega premoženja s posebnim poudarkom na novejši sodni praksi. Pravnik, št. 1-2/2011, str. 27-50;
5. Kraljić S., Pravna razmerja med zunajzakonskima partnerjema – v ZZZDR in zunaj njega. Podjetje in delo, št. 1/2004, str. 142-155;
6. Možina D., So diamanti res večni?: darilna pogodba, družinska razmerja in spremenjene okoliščine. Podjetje in delo, št. 5/2014, str. 833-844;
7. Novak B., Družinsko pravo. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2015;
8. Novak B., Družinsko pravo. 2., spremenjena in dopolnjena izdaja. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2017;
9. Novak B., Družinski zakonik z uvodnimi pojasnili. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2017;
10. Novak B., Premoženjski režim med zakoncema po novem Družinskem zakoniku. Odvetnik: revija odvetniške zbornice Slovenije, št. 2/2018, str. 50-57;
11. Rijavec V., Delitev skupnega premoženja. Pravni letopis, št. 1855-5861/2009, str. 153-164;
12. Rijavec V., Zakoniti premoženjski režim zakoncev. Dnevi civilnega in gospodarskega prava, Inštitut za primerjalno pravo, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, 2018, str. 25-30;
13. Zupančič K., Družinsko pravo. Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana 1999;
14. Zupančič K. (red.), Novak B., Žnidaršič Skubic V., Končina – Peternel M., Reforma družinskega prava – predlog novih predpisov s komentarjem. 2., spremenjena in dopolnjena izdaja, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, 2009;

15. Žnidaršič Skubic V., Pogodba o ureditvi premoženjskopравnih razmerij med zakoncema. Dnevi civilnega in gospodarskega prava, Inštitut za primerjalno pravo, Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta, Ljubljana, 2018, str. 31-35;

16. Žnidaršič Skubic V., Premoženjski režim med zakoncema: ius cogens ali stvar izbire? Podjetje in delo, št. 6-7/2005, str. 1474-1481;

17. Žnidaršič Skubic V. (ur.), Vlahek A. (ur.), Podobnik K. (ur.), Zbornik v čast Karla Zupančiča, Družinsko in dedno pravo pred izzivi prihodnosti. Pravna fakulteta Univerze v Ljubljani, Ljubljana, 2014.

10. SODNA PRAKSA

1. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 594/95 z dne 13.2.1997 – baza SOVS;
2. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 212/2000 z dne 18.10.2000 – baza SOVS;
3. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 681/2003 z dne 13.1.2005 – baza SOVS;
4. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 901/2006 z dne 19.3.2009 – baza SOVS;
5. Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 846/2008 z dne 16.4.2009 – baza SOVS;
6. Sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 479/2008 z dne 14.10.2009 – baza SOVS;
7. Sodba in sklep Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 291/2008 z dne 14.10.2009 – baza SOVS;
8. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 766/2009 z dne 14.1.2010 – baza SOVS;
9. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 236/2008 z dne 21.1.2010 – baza SOVS;
10. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 1097/2007 z dne 4.3.2010 – baza SOVS ;
11. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 603/2007 z dne 23.6.2010 – baza SOVS;
12. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 347/2009 z dne 18.11.2010 – baza SOVS;
13. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. II Ips 1265/2008 z dne 31.3.2011 – baza SOVS;
14. Sodba Vrhovnega sodišča RS, št. VIII Ips 47/2014 z dne 13.5.2014 - baza SOVS;
15. Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 1592/98 z dne 10.11.1999 – baza IESP;
16. Sklep Višjega sodišča v Kopru, št. I Cp 12/2000 z dne 23.5.2000 – baza IESP;
17. Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 13/2002 z dne 11.12.2002 – baza IESP;
18. Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 4242/2008 z dne 25.2.2009 – baza IESP;
19. Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 2440/2009 z dne 7.10.2009 – baza IESP;

20. Sodba Višjega sodišča v Kopru, št. Cp 710/2009 z dne 17.11.2009 – baza IESP;
21. Sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 499/2010 z dne 31.3.2010, baza IESP;
22. Sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 3252/2010 z dne 11.2.2011 – baza IESP;
23. Sodba in sklep Višjega sodišča v Kopru, št. Cp 721/2011 z dne 10.1.2012 – baza IESP;
24. Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 154/2012 z dne 29.8.2012 – baza IESP;
25. Sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. I Cp 3125/2012 z dne 12.11.2012 – baza IESP;
26. Sodba in sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 1220/2016 z dne 14.9.2016 – baza IESP;
27. Sklep Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 751/2017 z dne 29.6.2017 – baza IESP;
28. Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 1404/2017 z dne 6.12.2017 – baza IESP;
29. Sodba Višjega sodišča v Ljubljani, št. II Cp 2666/2017 z dne 25.4.2018 – baza IESP.

11. PRAVNI PREDPISI

1. Ustava Republike Slovenije (URS), Uradni list RS, št. 33/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 68/2006, 47/2013;
2. Družinski zakonik (DZ), Uradni list RS, št. 15/2017, 21/2018;
3. Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, št. 83/2001, 32/2004, 28/2006, 40/2007, 97/2007, 64/2016;
4. Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem prenehanju (ZFPPIPP), Uradni list RS, št. 13/2014, 10/2015, 27/2016, 31/2016, 38/2016, 63/2016, 54/2018;
5. Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), Uradni list RS, št. 42/2006, 60/2006, 26/2007, 33/2007, 67/2007, 10/2008, 68/2008, 42/2009, 65/2009, 33/2011, 91/2011, 32/2012, 57/2012, 44/2013, 82/2013, 55/2015, 15/2017;
6. Zakon o nepravdnem postopku (ZNP), Uradni list SRS, št. 30/1986, 20/1988, Uradni list RS, št. 87/2002, 131/2003, 77/2008, 10/2017;
7. Zakon o notariatu (ZN), Uradni list RS, št. 13/1994, 48/1994, 82/1994, 41/1995, 83/2001, 73/2004, 98/2005, 17/2006, 115/2006, 33/2007, 45/2008, 91/2013;
8. Zakon o pravdnem postopku (ZPP), Uradni list RS, št. 26/1999, 96/2002, 58/2003, 2/2004, 69/2005, 90/2005, 43/2006, 52/2007, 45/2008, 111/2008, 121/2008, 57/2009, 12/2010,

50/2010, 107/2010, 75/2012, 76/2012, 40/2013, 92/2013, 6/2014, 10/2014, 48/2015, 6/2017, 10/2017;

9. Stvarnopravni zakonik (SPZ), Uradni list RS, št. 87/2002, 91/2013;

10. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), Uradni list SRS, št. 15/1976, 30/1986, 14/1989, Uradni list RS, št. 13/1994, 82/1994, 29/1995, 26/1999, 60/1999, 70/2000, 64/2001, 110/2002, 42/2003, 16/2004, 101/2007, 90/2011, 84/2012, 82/2015, 15/2017.

12. SPLETNI VIRI

1. Spletna stran Statističnega urada RS s podatki o številu zunajzakonskih skupnosti v Sloveniji, na URL: <http://www.stat.si/StatWeb/News/Index/5465> (26.6.2018).